

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013. Jelen fordítás nem köti a Bíróságot. További információért lásd a teljes szerzői jogi tájékoztatást a dokumentum végén.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

KORÁBBI ÖTÖDIK SEKCIÓ

**SAŠO GORGIEV v. MACEDÓNIA VOLT JUGOSZLÁV
KÖZTÁRSASÁG**

(49382/06 sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2012. április 19.

JOGERŐS

2012. 07. 19.

Ez az ítélet az Egyezmény 44. Cikk 2. bekezdése alapján vált jogerőssé. Szerkesztői módosításokra sor kerülhet.

A Sašo Gorgiev v. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága (korábbi Ötödik Szekció) a következő összetételű Kamarában üléshezve:

Peer Lorenzen, *Elnök*,
Karel Jungwiert,
Mark Villiger,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Ganna Yudkivska,
Julia Laffranque, *bírák*,

és Claudia Westerdiek, *a Szekció Titkára*,

zárt tárgyalást tartva 2012. március 27-én,

meghozza a következő ítéletet, melyet a fenti napon fogadtak el.

ELJÁRÁS

1. Az ügy egy, a Bírósághoz az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. Cikke alapján Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság ellen egy macedón állampolgár, Sašo Gorgiev úr („a kérelmező”) által 2006. november 27-én benyújtott kérelmen (49382/06 sz.) alapul.

2. A kérelmezőt P. Šilegov úr, Szkopjében praktizáló ügyvéd képviselte. A macedón kormányt („a Kormány”) Képviselője, R. Lazareska Gerovska asszony képviselte.

3. A kérelmező főként azt állította, hogy az állam az Egyezmény 2. Cikke alapján felelős R.D., az állam egy tisztviselője által a kérelmező ellen elkövetett, az életét veszélyeztető cselekményért.

4. 2009. október 5-én az Ötödik Szekció Elnöke úgy határozott, hogy értesítést küld a kérelemről a Kormánynak, és hogy a kérelemnek a Bíróság Eljárási Szabályzata 41. szabálya alapján elsőbbséget biztosít. Ugyancsak eldöntetett, hogy a kérelem elfogadhatóságáról és érdeméről egyszerre születik döntés (29. Cikk 1. bekezdés).

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. A kérelmező 1972-ben született és Szkopjében él.

A. Az ügy háttere

6. A kérelmező pincérként dolgozott egy bárban Szkopjében. 2002. január 6-én 3 óra 50 perckor R.D., egy tartalékos rendőr, lövést adott le a bárban, eltalálva a kérelmezőt a mellkasán. A Szkopjei Klinikai Központ által 2002. szeptember 12-én kibocsátott orvosi jelentés szerint a kérelmezőt „súlyos állapotban”, sürgősséggel vették fel (*теука онума cocmojba*). Az elszenvedett sérülések a következők voltak: törött jobb kulcscsont és négy törött borda, az arteria subclavia sérülése, belső vérzés és a karfonat idegeinek sérülése. A jobb karja lebénult. A jelentés szerint a kérelmező életveszélyes, maradandó károsodást okozó súlyos sérülést szenvedett (*витална загрозеност и трајни последици*). Kétszer műtötték, másodszor 2002 áprilisában Szerbiában, a Belgrádi Klinikai Központban.

B. Büntetőeljárás R.D. ellen

7. 2003. március 27-én Szkopje Elsőfokú Bírósága („az elsőfokú bíróság”) távollétében elítélte R.D.-t „a közbiztonságot sértő súlyos bűncselekmények” (*теуки дела против онумата сигурност*) elkövetése miatt. Két év szabadságvesztésre ítélték. Miután a bíróság meghallgatta R.D., a kérelmező és hat tanú szóbeli vallomását, illetve megvizsgálta az egyéb tárgyi bizonyítékokat, megállapította, hogy R.D. ittas állapotban véletlenül meghúzta szolgálati fegyverének ravaszát és meglőtte a tőle egy méterre levő kérelmezőt. A kérelmezőnek azt tanácsolták, hogy kártérítés iránti igényét egy külön polgári peres eljárásban érvényesítse. Az ítélet 2003. május 8-án vált jogerőssé.

8. R.D. 2008. június 6-án megkezdte büntetésének letöltését. 2008. június 23-án az elsőfokú bíróság R.D. kérelmére újból megnyitotta az eljárást. 2009. március 12-én az elsőfokú bíróság újfent bűnösnek mondta ki R.D.-t, és két év szabadságvesztésre ítélte, négy évre felfüggesztve. Nem áll rendelkezésre információ arról, hogy ez ellen az ítélet ellen fellebbeztek-e, vagy jogerőssé vált.

C. Kártérítés iránti polgári peres eljárás

9. 2002. november 11-én a kérelmező, akit P. Šilegov út képviselt, polgári pert indított a Belügyminisztérium („a minisztérium”) ellen, kártérítési igénnyel lépve fel a vagyoni és nem vagyoni, R.D. cselekménye miatt elszenvedett sérüléséhez kapcsolódó károkért. Az állam felelősségének megállapítását kérte arra tekintettel, hogy R.D. ahelyett, hogy szolgálatban lett volna egy rendőrőrsön, meglőtte a bárban; a szolgálati fegyverét használta és egyenruhában volt. A kérelmező 28 000 000 macedón dénárt (MKD) követelt a nem vagyoni kár, és 208 480

macedón dénárt (MKD) a vagyoni kár (az orvosi kezeléséhez kapcsolódó költségek) tekintetében.¹

10. Ötszöri elnapolást követően a Szkopjei Elsőfokú Bíróság 2003. december 12-én elutasította a kérelmező követelését, megállapítva, hogy a minisztérium nem perelhető az R.D. által okozott kár miatt, aki tartalékos rendőrként állami tisztviselőnek tekintendő. A bíróság megállapította, hogy a 2002. január 5., 19 óra 30 perc és 2002. január 6., 7 óra 30 perc között R.D. szolgálatban volt egy szkopjei rendőrőrsön. Az utasítások szerint 2002. január 6-án éjfél és 1 óra, illetve 6 és 7 óra között őrt kellett állnia (*службена задача – стража*). 2002. január 6-án azonban ahelyett, hogy 1 óra után visszatért volna a rendőrőrsre, saját kezdeményezésére elment a bárba, anélkül, hogy felettesét vagy annak helyettesét erről tájékoztatta volna. Egyenruhában volt és nála volt a szolgálati fegyvere. A bárban más vendégek jelenlétében és alkohol hatása alatt elsütötte a fegyvert és meglőtte a kérelmezőt, aki nagyjából másfél méterre állt tőle. A bíróság megállapította, hogy a kérelmező R.D. cselekményének eredményeképp sérülést szenvedett. Azonban ahhoz, hogy a minisztérium felelősségét a kötelezettségekről szóló törvény 157. szakasza (lásd alább a 19. pontot) alapján meg lehessen állapítani, a bíróság szerint

„... teljesülniük kell bizonyos feltételeknek: a kárt hivatalos személynek kell okoznia (*овластено службено лице*), azt egy személynek vagy jogi személynek kell elszenvednie, és, különösen, a kárt a hivatalos személynek feladatának ellátása során kell okoznia. Emellett a kár egy jogellenes cselekmény eredménye kell legyen. Az alperes (az állam) felelősségét csak akkor lehet megállapítani, ha a kárt hivatalos feladat ellátása során vagy azzal összefüggésben okozták. Egy cselekményt akkor lehet úgy tekinteni, hogy arra a hivatalos személy feladatainak ellátása során kerül sor, ha a cselekmény a hivatalos személy feladatkörébe tartozik (*функција*); kárt okozó cselekmény, amelyet munkaidőben követ el az érintett személy, hivatalos minőségében eljárva és hivatalos feladatainak részeként. Kár a feladatkörön kívül esően is okozható, de ebben az esetben okozati kapcsolatnak kell fennállnia a feladat ellátásával vagy magával a feladattal. ... [A] jelen ügyben R.D. nem hivatalos minőségében volt jelen a bárban, ... így a kárt nem a minisztérium feladatainak ellátásával összefüggésben okozták, bár olyan időpontban, amikor R.D.-nek szolgálatban kellett volna lennie. A kritikus időpontban és helyen R.D. nem hivatalos minőségében járt el, hanem magánszemélyként, annak ellenére, hogy az eset a munkaideje alatt történt, egyenruhában volt és a szolgálati fegyverét használta. Az elkövetett cselekményért és az okozott kárért R.D. felelős. Nincs okozati kapcsolat a cselekménye és a feladata között...

A tény, hogy [R.D.] egyenruhában volt és a szolgálati fegyverét használta, önmagában nem jelenti azt, hogy hivatalos minőségében járt el. R.D. nem feladatának ellátásával összefüggésben használta a fegyverét, hanem mint a bár egy vendége...

A kár bekövetkezésekor R.D. felnőtt volt, és tartalékos rendőrként ki volt képezve a fegyver kezelésére. Az alperes, mint a fegyver tulajdonosa, a kötelezettségekről szóló törvény 163(2) szakasza alapján mentesül a felelősség alól, mivel a kár kizárólag

¹ Ez körülbelül 455 300 eurónak és 3 390 eurónak felel meg.

tisztviselőjének előre nem látható cselekménye miatt következett be, amelynek következményeit sem megelőzni, sem megszüntetni nem lehetett.”

11. A bíróság megállapította, hogy a kötelezettségekről szóló törvény 141. szakasza alapján (lásd alább a 16. pontot) a kérelmező továbbra is jogosult arra, hogy kártérítést követeljen R.D.-től.

12. 2004. március 3-án a kérelmező fellebbezést nyújtott be, azzal, hogy meg kell állapítani a minisztérium felelősségét R.D. cselekményéért, mivel szolgálat közben cselekedett, egyenruhában volt és elsütötte a szolgálati fegyverét. Beadványában a minisztérium felelősségét a munkajogi törvény 103. szakaszából (lásd alább a 20. pontot) vezette le, amelynek értelmében a minisztérium követelhetne volna R.D.-től a kártérítés összegének megtérítését. Végezetül előadta, hogy helyrehozhatatlan károsodást szenvedett az incidens eredményeképp, mivel a jobb karja véglegesen lebénult.

13. 2004. április 27-én a Szkopjei Fellebbviteli Bíróság elutasította a kérelmező fellebbezését, nem találva okot arra, hogy eltérjen az alsóbb bíróság azon megállapításától, hogy R.D. a bárban elkövetett cselekménye nem függött össze rendőri feladataival. Megállapította továbbá, hogy amikor R.D. meglőtte a kérelmezőt, nem rendőrként járt el, és nem hivatalos feladatot látott el. Következésképpen a minisztérium részéről nem állt fenn felelősség. A bíróság megerősítette a kérelmező jogosultságát arra, hogy R.D.-től kártérítést követeljen.

14. 2004. július 21-én a kérelmező jogkérdésbeli felülvizsgálati kérelmet nyújtott be (*pevuzuja*) a Legfelsőbb Bírósághoz, többek között azzal érvelve, hogy a fellebbviteli bíróság nem reagált a minisztériumnak a munkajogi törvény alapján fennálló felelősségére vonatkozó érveire.

15. 2006. május 31-én a Legfelsőbb Bíróság elutasította a kérelmező jogkérdésbeli felülvizsgálati kérelmére, megismételve az alsóbb bíróságok indokolását.

II. RELEVÁNS HAZAI JOG ÉS GYAKORLAT

A. A kötelezettségekről szóló törvény

16. A kötelezettségekről szóló törvény 141. szakasza tartalmazza a polgári jogi kártérítési igényekre vonatkozó általános szabályt.

17. A 157. szakasz kimondja, hogy a munkáltató felelős a munkavállalója által feladatának elvégzése során vagy azzal összefüggésben okozott kárért. Az áldozat követelhet közvetlenül a munkavállalótól kártérítést, ha a kárt szándékosan okozták. A munkáltató az áldozatnak megítélt kártérítés összegének megtérítését követelheti a munkavállalótól, ha a kárt szándékosan vagy gondatlanul okozták.

18. A 160. szakasz értelmében a veszélyes tárgy tulajdonosa (*onaceh npeðmem*) felelős bármilyen, azzal okozott kárért.

19. A 163(2) szakasz kimondja, hogy a veszélyes tárgy tulajdonosa mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítható, hogy a kárt kizárólag az áldozat vagy egy harmadik személy előre nem látható cselekménye okozta, amelynek következményeit sem megelőzni, sem megszüntetni nem lehetett.

B. Az 1993-as munkajogi törvény

20. Az 1993-as munkajogi törvény az ügy idején hatályos 103. szakasza értelmében a munkáltató felelős volt a munkavállaló által a feladatainak ellátása során vagy azzal összefüggésben okozott kárért. A munkáltató az kártérítés összegének megtérítését követelhetette a munkavállalótól, ha az utóbbi a kárt szándékosan vagy gondatlanul okozta.

C. Belügyi törvény (19/1995 sz. Hivatalos Közlöny)

21. A belügyi törvény az események idején hatályos 24. szakasza határozta meg közelebbről, hogy mely személyek minősülnek állami tisztviselőnek.

22. A 26. szakasz értelmében az állami tisztviselők minden időben kötelesek voltak feladatuk ellátására, tekintet nélkül arra, hogy szolgálatban voltak-e vagy sem.

23. Hadiállapot vagy szükségállapot esetén a minisztérium a közbiztonság védelme és a tömeges rendbontás megelőzése érdekében behívhatta a tartalékosokat (a belügyi törvény 45(2) szakasza). A tartalékosokat kiképzésre vagy gyakorlatra toborozták. Szolgálatban állásuk alatt a tartalékosok a törvény 24. szakasza szerinti állami tisztviselőknek minősültek (46. szakasz).

D. Releváns hazai esetjog

24. A Kormány benyújtotta egy elsőfokú, a minisztérium és egy rendőr ellen benyújtott kártérítési igénnyel kapcsolatos bírósági ítélet másolatát, amely ügyben a rendőr gondatlanságból elsütötte a szolgálati fegyverét a minisztérium épületében, amelynek következtében a követelést benyújtó testi sérüléseket szenvedett. Az elsőfokú bíróság közvetlenül felelősnek találta a rendőrt, és kártérítés megfizetésére kötelezte, míg perképeség hiányában a minisztérium ellen benyújtott kérelmet elutasította. Nem bocsátottak rendelkezésre arra vonatkozóan információt, hogy ez az ítélet jogerőssé vált-e (II.6p.1274/2007, 2008. július 2.). Ebben az ügyben a rendőrt „a közbiztonságot sértő súlyos bűncselekmények” elkövetése miatt felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték (K.6p.751/06, 2007. február 21.).

III. RELEVÁNS NEMZETKÖZI JOG

A. A Bűnmegelőzésről és az Elkövetőkkel Való Bánásmódról Szóló 8. ENSZ-kongresszuson (Havanna, Kuba, 1990. augusztus 27. – szeptember 7.) elfogadott Alapelvek az erőszak és a lőfegyverek rendvédelmi szervek tagjai általi alkalmazásáról („Alapelvek”)

25. Az Alapelvek 11. cikke többek között kimondja:

„A lőfegyverek rendvédelmi szervek tagjai általi alkalmazására vonatkozó szabályoknak és előírásoknak iránymutatást kell tartalmazniuk a következőkre nézve:

(a) közelebbről meg kell határozni azokat a körülményeket, amelyek között a rendvédelmi szervek tagjainak felhatalmazásuk van lőfegyver viselésére...

(b) biztosítani kell, hogy a lőfegyvereket csak megfelelő körülmények között használják és olyan módon, amely valószínűleg csökkenti a szükségtelen sérülés okozásának esélyét;

...

(d) szabályozni kell a lőfegyverek ellenőrzését, tárolását és kiadását, ideértve az annak biztosítására szolgáló eljárásokat, hogy a rendvédelmi szervek tagjai felelősek legyenek a nekik kiadott lőfegyverekért és lőszerekért.”

B. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2001)10 ajánlása a tagállamok számára az európai rendőri etikai kódexről („Kódex”)² és az ajánlás értelmező memoranduma

26. A Kódex 37. cikke kimondja, hogy „a rendőrség csak abban az esetben alkalmazhat erőszakot, ha az elengedhetetlenül szükséges, és csak olyan mértékben, amelyet a legitim cél elérése megkíván”.

27. A Kódex 37. cikkéhez fűzött kommentár többek között ezt tartalmazza:

„...Nem becsülhető alá a megfelelő rendőri személyi állomány toborzásának, valamint kiképzésüknek a fontossága...”

² Elfogadva 2001. szeptember 19-én, a miniszterhelyettesek 765. ülésén.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 2. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

28. A kérelmező az Egyezmény 2. Cikkére alapozott panasza szerint R.D., egy állami tisztviselő az életét veszélyeztető cselekményének áldozata volt. A 6. Cikkre alapozva azt is panaszolta, hogy a hazai bíróságok elmulasztották megállapítani az állam felelősségét. A Bíróság, mivel jogosult az ügy tényeinek jog szerinti végső besorolására (lásd: *Akdeniz v. Törökország*, no. 25165/94, § 88, 2005. május 31.), megállapítja, hogy a kérelmező e tekintetben tett előadása csak az Egyezmény 2. Cikke vonatkozásában vet fel problémát, amely a következőképpen szól:

„1. A törvény védi mindenkinek az élethez való jogát. Senkit nem lehet életétől szándékosan megfosztani, kivéve, ha ez halálbüntetést kiszabó bírói ítélet végrehajtása útján történik, amennyiben a törvény a bűncselekményre ezt a büntetést állapította meg.

2. Az élettől való megfosztást nem lehet e Cikk megsértéseként elkövetettnek tekinteni akkor, ha az a feltétlenül szükségesnél nem nagyobb erőszak alkalmazásából ered:

- (a) személyek jogtalan erőszakkal szembeni védelme érdekében;
- (b) törvényes letartóztatás foganatosítása vagy a törvényesen fogva tartott személy szökésének megakadályozása érdekében;
- (c) zavargás vagy felkelés elfojtása céljából törvényesen tett intézkedés esetén.”

A. Elfogadhatóság

1. Az Egyezmény 2. Cikkének alkalmazhatósága

29. A Bíróság először is megállapítja, hogy a kérelmező ellen alkalmazott erőszak nem vezetett halálhoz. Ez azonban nem zárja ki a kérelmező panaszainak a 2. Cikk szerinti vizsgálatát. Valójában a Bíróság már korábban is vizsgált olyan panaszokat e rendelkezés alapján, amelyek esetében az állítólagos áldozat nem halt meg a támadott eljárás eredményeképp (lásd: *Makaratzis v. Görögország* [NK], no. 50385/99, §§ 49-55, ECHR 2004-XI; *Osman v. Egyesült Királyság*, 1998. október 28., §§ 115-22, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII; és *Yaşa v. Törökország*, 1998. szeptember 2., §§ 92-108, *Reports* 1998-VI).

2. *A hazai jogorvoslati lehetőségek ki nem merítése*

30. A Kormány kifogásolta, hogy a jogi képvisellel eljáró kérelmező nem merített ki minden hatékony jogorvoslatot; különösen, hogy nem követelt kártérítést R.D.-től, bár az első- és másodfokú bíróságok ezt tanácsolták neki (lásd fent a 11. és a 13. pontot). Emellett a kérelmező csupán az elszenvedett sérülésekkel kapcsolatban követelt kártérítést, és elmulasztotta előterjeszteni a Bíróságnak később benyújtott, a 2. Cikkkel kapcsolatos panaszait.

31. A kérelmező vitatta a Kormány érveit.

3. *Következtetés*

32. A Bíróság figyelemmel van arra, hogy az Egyezmény 2. cikke alkalmazhatóságának kérdése és a Kormány által felhozott kifogás szorosan kapcsolódnak a kérelmező panaszának érdeméhez e tekintetben. Következésképpen e kérdések vizsgálatát össze kell vonni a panasz érdemének értékelésével.

33. A Bíróság tekintetbe veszi továbbá, hogy a jelen panasz, beleértve az Egyezmény 2. Cikkének alkalmazhatóságát és a jogorvoslatok ki nem merítésével kapcsolatos kifogást, komoly ténybeli és jogi kérdéseket vet fel az Egyezmény tekintetében, amelyek megválaszolása megkívánja az ügy érdemének vizsgálatát. A Bíróság ezért megállapítja, hogy a jelen panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. Cikk 3 (a) bekezdése szerinti értelemben, és más okból sem elfogadhatatlan. Így a panaszt elfogadhatónak kell nyilvánítani.

B. *Érdem*

1. *A felek előadásai*

34. A kérelmező újfent megerősítette azon álláspontját, hogy az államot kell felelősségre vonni R.D. jogellenes cselekménye miatt. R.D. büntetőjogi felelőssége nem mentesíti az államot a felelősség alól azon kár vonatkozásában, amelyet R.D. azalatt okozott, amíg szolgálatban volt. A Kormány által benyújtott elsőfokú bírósági döntés (lásd fent a 24. pontot) még erősebben bizonyítja, hogy a releváns jogszabályokat a hazai bíróságok rosszul alkalmazták.

35. A Kormány előadta, hogy R.D.-nek nem állt szándékában megölni a kérelmezőt. Ezt az ellene folyó büntetőeljárás során megállapították (lásd fent a 7. pontot). Azonban azt a Kormány elismerte, hogy az elszenvedett sérülések súlyosságára figyelemmel a kérelmező olyan bántalmazás áldozata volt, amely a 3. Cikk hatálya alá eshetne, de úgy érvelt, hogy az állam nem tehető felelőssé ez utóbbi cikk **anyagi jogi ága** alapján. Felelőssége véget ért a büntetőeljárással, amelyben R.D.-t elítélték és

megbüntették. A polgári bíróságok – három fokon – elutasították a kérelmező követelését, megállapítva, hogy az állam felelősségre nem vonható, mivel R.D. cselekménye és hivatalos feladatai között nem volt okozati kapcsolat. E tekintetben megismételték, hogy a kritikus időpontban R.D. munkaidőben elhagyta a posztját, felettesei beleegyezése nélkül. Az incidens azt követően történt, hogy hivatalos feladatának, azaz az őrt állásnak, eleget tett. A bárban nem látott el semmilyen, a munkája során végzendő vagy azzal kapcsolatos hivatalos feladatot. Ehelyett magánszemélyként járt el, ahogy azt a hazai bíróságok megállapították.

2. A Bíróság értékelése

(a) Az Egyezmény 2. Cikkének alkalmazhatósága

36. A Bíróság esetjoga szerint csupán kivételes körülmények között fordulhat elő, hogy az állam egy tisztviselője által elkövetett fizikai, de halált nem okozó bántalmazás az Egyezmény 2. Cikkének megsértését jelenti. Helytálló, hogy a vitatott erőszakot alkalmazók büntetőjogi felelőssége az Egyezmény szerinti eljárásnak nem tárgya. Mindamellet más faktorok mellett az alkalmazott erőszak mértéke és jellege, valamint az erőszak alkalmazása mögötti szándék vagy cél releváns lehet annak megítélésében, hogy egy adott esetben az állami tisztviselők sérülést igen, de halált nem okozó cselekménye olyan, hogy az ügy az Egyezmény 2. Cikk szerinti védelem hatálya alá kerül, tekintetbe véve e cikk tárgyát és célját. Majdnem minden olyan esetben, amikor egy személyt rendőrök vagy katonák támadnak meg vagy bántalmaznak, a panaszokat inkább az Egyezmény 3. Cikke alapján vizsgálják (lásd a fent idézett *Makaratzis-ügyet*, § 51, valamint: *Ilhan v. Törökország* [NK], no. 22277/93, § 76, ECHR 2000-VII).

37. A jelen ügyben a hazai bíróságok által megállapított tények alapján nyilvánvaló, hogy R.D. a mellkasa jobb oldalán lötte meg a kérelmezőt. A Bíróság elfogadja a Kormány azon előadását, hogy megállapították: R.D.-nek nem áll szándékában a panaszos megölése. Megjegyzi ugyanakkor, hogy csak a véletlenül múlt, hogy R.D. nem ölte meg a kérelmezőt. Ebben az összefüggésben a Bíróság fontosságot tulajdonít annak a ténynek, hogy R.D. kis távolságból (1 és 1,5 méter közötti távolságból, lásd fent a 7. és a 10. pontot) tüzelte a kérelmezőre. A kérelmező súlyos, életveszélyes sérüléseket szenvedett. Ez maradandó fogyatékoságot okozott számára. Sürgősséggel vették fel a kórházba, és kétszer operálták. A sérülések súlyossága a felek között nem vita tárgya.

38. A fenti körülmények fényében a Bíróság megállapítja, hogy függetlenül attól, hogy R.D. valójában meg akarta-e ölni őt vagy sem, a kérelmező egy olyan cselekmény áldozata volt, amely a természeténél fogva veszélybe sodorta az életét, bár végül is életben maradt. Így a 2. Cikk alkalmazható a jelen ügyre.

(b) Az állam közvetlen felelőssége az Egyezmény 2. Cikke szerint*(i) Általános elvek*

39. A Bíróság megismétli, hogy a 2. Cikk, amely védi az élethez való jogot és meghatározza azokat a körülményeket, amelyek között az élettől való megfosztás igazolható, az Egyezmény egyik legalapvetőbb rendelkezésének minősül, amellyel kapcsolatban fenntartás nem tehető (lásd: *Velikova v. Bulgária*, no. 41488/98, § 68, ECHR 2000-VI).

40. Megfelelve a 2. Cikk egy demokratikus társadalomban való fontosságának, a Bíróságnak az e rendelkezés megsértésére vonatkozó állításokat a legkörültekintőbben alapos vizsgálatnak kell alávetnie, és figyelembe kell vennie nem csupán a ténylegesen erőszakot alkalmazó állami tisztviselők cselekményét, hanem minden kapcsolódó körülményt is (lásd: *McCann és Társai v. Egyesült Királyság*, 1995. szeptember 27., § 150, Series A no. 324).

41. A 2. Cikk nem kizárólag az állami tisztviselők által alkalmazott erőszak okozta halált érinti, hanem az első bekezdés első mondatában tevőleges kötelezettséget ír elő az állam számára arra, hogy tegyen megfelelő lépéseket a joghatósága alatt állók életének védelme érdekében (lásd a fent idézett *Makaratzis*-ügyet, § 57).

42. Ez a tevőleges kötelezettség mindenekelőtt az állam elsődleges feladatává teszi, hogy hatékony megelőzést biztosító jogszabályi és adminisztratív kereteket alkosson. Ennek a keretnek magában kell foglalnia az egyes tevékenységek speciális jellegzetességeihez igazított szabályokat, különös tekintettel annak a potenciális veszélynek a szintjére, amelyet azok az emberi életre jelentenek. Az államoknak a lehető legnagyobb gondossággal kell eljárniuk, és meg kell határozniuk azoknak a körülményeknek a korlátozott körét, amelyek között a rendvédelmi szervek tagjai löfegyvert használhatnak (lásd: *Abdullah Yilmaz v. Törökország*, no. 21899/02, §§ 56 and 57, 2008. június 17., és a fent idézett *Makaratzis*-ügy, § 59).

43. A Bíróság álláspontja szerint figyelembe véve az esetjogát, az államnak az élethez való jog védelmére vonatkozó kötelezettségére úgy kell tekinteni, mint ami magában foglalja a közterületen tartózkodó személyek biztonságának biztosítására szolgáló, ésszerű intézkedések megtételét, és súlyos sérülés vagy halál esetén egy hatékony és független igazságszolgáltatási rendszer meglétét, amely biztosítja a tények feltárására, a vétkesek felelősségre vonására, és az áldozat számára megfelelő jogorvoslat nyújtására alkalmas jogi eszközök elérhetőségét (lásd: *Ciechońska v. Lengyelország*, no. 19776/04, § 67, 2011. június 14.).

44. Azonban a tevőleges kötelezettséget úgy kell értelmezni, hogy az ne jelentsen túlzott terhet a hatóságok számára, figyelemmel különösen az emberi cselekvés kiszámíthatatlanságára és az operatív döntésekre, amelyeket a prioritások és az erőforrások tekintetében meg kell hozni (lásd:

Keenan v. Egyesült Királyság, no. 27229/95, § 90, ECHR 2001-III, valamint *A. és Társai v. Törökország*, no. 30015/96, §§ 44-45, 2004. július 27). A 2. Cikk szerinti tevőleges kötelezettség teljesítésére szolgáló eszközök megválasztása különösen olyan kérdés, amely főszabály szerint a részes államok mérlegelési szabadságába tartozik. Különböző módjai léteznek az Egyezményben foglalt jogok biztosításának, és még ha az állam el is mulasztotta egy bizonyos, a hazai jog által biztosított intézkedés alkalmazását, ettől még más eszközök alkalmazásával megfelelehet tevőleges kötelezettségének (lásd a fent idézett *Ciechońska*-ügyet, § 65, valamint: *Fadeyeva v. Oroszország*, no. 55723/00, § 96, ECHR 2005-IV).

(ii) *A fenti elvek alkalmazhatósága a jelen ügyben*

45. A Bíróság figyelemmel van azokra a speciális körülményekre, amelyek között R.D. meglötte a kérelmezőt. Ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a releváns időpontban R.D. tartalékos rendőr, vagyis állami tisztviselő volt. Ezt megerősítették a polgári bíróságok is (lásd fent a 10. pontot), és ez áll összhangban a belügyi törvény akkor hatályos 46. szakaszával (lásd fent a 23. pontot). A kritikus időpontban, vagyis 2002. január 5–6-án R.D. szolgálatban volt egy rendőrőrsön, ahol feladatként megjelölték számára, hogy álljon őrt éjféltől (január 5-én) és 6 órától (2002. január 6-án), mindkét esetben egy órán keresztül. 2002. január 6-án 1 órakor, amikor őrt állási feladatának vége volt, feletteseinek tájékoztatása nélkül elhagyta az őrsöt és a bárba ment. Egyenruhában volt és nála volt a szolgálati fegyvere. Aznap 3 óra 50 perckor elsütötte a fegyvert és eltalálta a kérelmezőt a mellkasán. R.D.-t elítélték, először távollétében, gondatlanságból elkövetett, közbiztonságot sértő súlyos bűncselekmény miatt, és két év szabadságvesztéssel sújtották. Miután újból megnyitották az eljárást, R.D.-t újfent bűnösnek találták és felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték (lásd fent a 7. és 8. pontokat). A kérelmezőnek azt tanácsolták, hogy kártérítés iránti igényét egy külön polgári perben érvényesítse.

46. A polgári peres eljárásban a kérelmező azt kérte a hazai bíróságoktól, hogy állapítsák meg az állam felelősségét az általa elszenvedett kár tekintetében. A bíróságok azon az alapon utasították el a követelést, hogy az állam nem perelhető, mert R.D. nem hivatalos minőségében, hanem mint magánszemély járt el, és a kárt nem feladatai ellátása során vagy azzal összefüggésben okozta.

47. A Bíróság utal azon esetjogára, amely szerint az állam közvetlenül felelős a rendőrök által feladataik ellátása során elkövetett erőszakos cselekményekért (lásd: *Krastanov v. Bulgária*, no. 50222/99, § 53, 2004. szeptember 30.). A jelen ügyet meg kell különböztetni a *Krastanov*-ügytől, mivel egy olyan kárt okozó cselekménnyel kapcsolatos, amelyet egy állami tisztviselő a feladatkörén kívül követett el.

48. Annak megállapítása érdekében, hogy az állam felelősségre vonható-e tisztviselőjének jogellenes, hivatali feladatkörén kívül elkövetett

cselekménye miatt, a Bíróságnak értékelnie kell az összes körülményt és figyelembe kell vennie a szóban forgó cselekmény természetét és körülményeit.

49. Ezzel összefüggésben a Bíróság megállapítja, hogy az incidens R.D. munkaideje alatt történt. Nem kétséges, hogy a releváns időpontban R.D.-nek szolgálatban kellett volna lennie a rendőrsön. Szolgálati helyét felettesei engedélye nélkül hagyta el, és ittas állapotban olyan veszélyes magatartást tanúsított, amely veszélybe sodorta a kérelmező életét. A felek nem vitatták, hogy ily módon kirívóan megsértette a munkavégzési szabályokat, amely a szóban forgó incidenshez vezetett. R.D. egyenruhában volt, amikor meglőtte a kérelmezőt. Ilyen körülmények között nem volt ésszerűtlen, hogy a köz úgy tekintett rá, mint a rendvédelmi szervek egy tagjára. Emellett a kérelmezőt szolgálati fegyverével lőtte meg, amelyet a hatóságok bocsátottak a rendelkezésére.

50. A Bíróság elfogadja, hogy a hatóságok objektíve nem láthatták előre a kérelmező fegyelemsértő magatartását és későbbi cselekményét a bárban. Azonban hangsúlyozza, hogy az állam köteles megfelelő és hatékony garanciarendszert létrehozni és azt szigorúan alkalmazni annak érdekében, hogy megakadályozza tisztviselőit – különösen az ideiglenesen mozgósított tartalékosokat – abban, hogy helytelen módon használják a rendelkezésükre bocsátott szolgálati fegyvert hivatali feladataikkal összefüggésben. A Kormány nem tájékoztatta a Bíróságot e tekintetben semmilyen hatályban levő szabályzatról. Ezzel összefüggésben a Bíróság utal a belügyi törvény 26. szakaszára, amely szerint az állami tisztviselőknek – ami R.D. is volt – „minden időben” el kellett látniuk feladatukat, „tekintet nélkül arra, hogy szolgálatban voltak-e vagy sem”. E rendelkezés alkalmazásának kétségkívül volt nyilvánvaló haszna a társadalom számára, de valamennyire potenciális veszélyt is jelentett. Az, hogy a tisztviselők folyamatosan eljárhassanak rendőrként, megkívánta, hogy feladatuk ellátása érdekében mindig legyen náluk a szolgálati fegyverük.

51. A Bíróság megismétli továbbá, hogy az államok felé elvárás, hogy rendvédelmi szervezetrendszereik tekintetében magas szakmai sztenderdeket szabjanak, és biztosítsák, hogy az e szervezetrendszerekben szolgáló személyek megfeleljenek a szükséges feltételeknek (lásd, *mutatis mutandis*, a fent idézett *Abdullah Yilmaz*-ügyet, §§ 56-57). Különösen a rendőri erők löfegyverrel való ellátása esetében nem csupán a szükséges technikai kiképzést kell megadni, de a löfegyverek viselésére jogosult tisztviselők kiválasztásánál is különösen alaposan kell eljárni.

52. A jelen ügyben a Kormány nem tájékoztatta a Bíróságot arról, hogy a nemzeti hatóságok végeztek-e bármilyen értékelést a tekintetben, hogy R.D. alkalmas volt-e a rendőrség soraiba való felvételre és a fegyverrel való ellátásra. E körülményekre tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy az R.D. által elkövetett, kárt okozó cselekmény felróható kell legyen az eljárás alá vont államnak.

53. A kérelmező által az állam ellen indított eljárás hatékony jogorvoslatot jelentett R.D. a kérelmezőnek az Egyezmény 2. Cikke szerinti jogait megsértő cselekményéért való felelősség megállapítása tekintetében. A tény, hogy a kérelmező nem követelt kártérítést R.D.-től, nem meghatározó, mert követelésének célja – ahogy a Bíróságnak benyújtott kérelméé is – az állam, mint olyan felelősségének megállapítása volt.

54. A fentiek fényében a Bíróság elutasítja a Kormány kifogását a jogorvoslatok ki nem merítése tekintetében, és megállapítja, hogy megsértették az Egyezmény 2. **Cikkének anyagi jogi ágát.**

55. A kérelmező erre vonatkozó kifejezett panasza hiányában a Bíróságnak nem szükséges értékelnie, hogy az állam teljesítette-e az Egyezmény 2. Cikke szerinti eljárási jellegű kötelezettségét.

II. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

56. A kérelmező azt panaszolta, hogy a polgári peres eljárások indokolatlanul elhúzódtak, megsértve az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdését, amelynek releváns részei a következőképp szólnak:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét ... [egy] bíróság ... ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

57. A Bíróság megjegyzi, hogy a szóban forgó eljárás 2002. november 1-jén kezdődött meg és 2006. május 31-én zárult le, amikor a Legfelsőbb Bíróság elutasította a kérelmező követelését. Így az eljárás három évig, hat hónapig és húsz napig tartott, az igazságszolgáltatás három szintjén.

58. A Bíróság megállapítja, hogy az ügy nem volt bonyolult.

59. A Bíróság emellett megállapítja, hogy az előtte fekvő anyagok alapján a kérelmező nem hatott közre az eljárás elhúzódásában.

60. Ami a hatóságok eljárását illeti, a Bíróság megállapítja, hogy a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárás két évig való elhúzódását kivéve – amely némileg hosszú volt – nem tulajdonítható nekik egyéb késedelem.

61. Tekintettel az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdésében foglalt, az ésszerű idő követelményének való megfelelést értékelő esetjogában lefektetett elvekre (lásd, számos további jogforrás között: *Frydlender v. Franciaország* [NK], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII; *Comingersoll S.A. v. Portugália* [NK], no. 35382/97, ECHR 2000-IV; és *Philis v. Görögország* (no. 2), 1997. június 27-i ítélet, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV, § 35), a Bíróság minden egybevetve megállapítja, hogy a jelen ügyben az eljárás ésszerű időn belül zajlott le és a kérelmező panasza az eljárás hossza vonatkozásában nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. Cikk 3 (a) bekezdése szerinti értelemben. Így a panaszt a Egyezmény 35. Cikk 4. bekezdése szerint el kell utasítani.

III. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

62. Az Egyezmény 41. Cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Kár

63. A kérelmező 3 390 eurót követelt a vagyoni kár tekintetében. Ez a kezeléséhez kapcsolódó orvosi költségekkel volt kapcsolatos. Ennek alátámasztására benyújtotta a releváns számlák másolatát. Emellett 455 300 eurót követelt nem vagyoni kártérítésként, a sérülések miatt elszenvedett fájdalom, félelem, képességsökkenés és eltorzulás okán. Mindkét összeg megegyezett azzal, amit a kérelmező a polgári peres eljárásban követelt (lásd fent a 9. pontot). Emellett a kérelmező 10 000 eurót követelt a 2. Cikk állítólagos megsértése miatt, és 10 000 eurót a tisztességes eljáráshoz való jogának állítólagos megsértése miatt.

64. A Kormány vitatta e követeléseket, azzal érvelve, hogy nincs okozati kapcsolat a kár és az állítólagos egyezményesértések között. Ami a követelt vagyoni kártérítést illeti, kijelentette, hogy a kérelmező elmulasztotta a költségek megtérítését követelni R.D.-től, mint a bűncselekmény elkövetőjétől, és mint aki az elszenvedett kárért közvetlenül felelős. Ami a nem vagyoni kártérítés iránti követelést illeti, a Kormány fenntartotta, hogy azt bizonyíték nem támasztja alá. Ugyanez vonatkozott a kérelmező követelésére a 2. és 6. Cikk állítólagos megsértésére tekintettel. Végezetül a Kormány azzal érvelt, hogy figyelembe kell venni a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban érvényesülő életszínvonalat, és az egyezményesértés megállapítása elegendő igazságos jóvátétel lenne.

65. A Bíróság megállapítja, hogy a követelt vagyoni kártérítés az orvosi költségeket takarja, amelyek a kérelmező oldalán annak közvetlen következményeként merültek fel, hogy R.D. megsebesítette. Tekintettel az azt alátámasztó dokumentumokra, és hogy a Kormány annak összegét nem vitatta, a Bíróság a teljes követelt összeget megítéli e tekintetben.

66. A Bíróság elfogadja továbbá, hogy a kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett el, melyet nem lehet orvosolni pusztán az Egyezmény 2. Cikke megsértésének megállapításával. Méltányos mérlegelés alapján a Bíróság megítél a kérelmezőnek 12 000 eurót e tekintetben, hozzáadva ehhez bármely rá ezért kivethető adót.

B. Költségek és kiadások

67. A kérelmező nem nyújtott be költségek és kiadások megtérítésére vonatkozó igényt. Ennek megfelelően a Bíróság a tekintetben nem ítél meg semmilyen összeget.

C. Késedelmi kamat

68. A Bíróság megfelelőnek tartja, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális hitelkamatán kell alapulnia, melyhez három százalékpontot hozzá kell adni.

EZEN OKOKBÓL A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *az ügy érdeméhez egyesíti* az Egyezmény 2. cikke alkalmazhatóságának kérdését és a Kormány kifogását a hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztása kapcsán;
2. *megállapítja*, hogy az Egyezmény 2. Cikke a jelen ügyre alkalmazható;
3. *elutasítja* a Kormány a hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztására vonatkozó kifogását;
4. *elfogadhatónak nyilvánítja* a panaszt az Egyezmény 2. Cikke tekintetében, a kérelem fennmaradó részét pedig elfogadhatatlannak;
5. *megállapítja*, hogy megsértették az Egyezmény 2. Cikkét;
6. *megállapítja*, hogy
 - (a) az alperes állam köteles megfizetni a kérelmezőnek a következő összegeket – melyeket át kell váltani az alperes állam fizetőeszközeire a kifizetés napján irányadó árfolyamon –, három hónapon belül azt követően, hogy az ítélet az Egyezmény 44. Cikk 2. bekezdése szerint jogerőssé válik:
 - i) 3 390 eurót (háromezer-háromszázkilencven eurót), hozzáadva ehhez bármely rá ezért kivethető adót a vagyoni kár tekintetében; és
 - ii) 12 000 eurót (tizenkétezer eurót), hozzáadva ehhez bármely rá ezért kivethető adót a nem vagyoni kár tekintetében;

(b) a fentebb említett három hónap eltelte után a késedelem ideje alatt kamatot kell fizetni a fenti összegekre az Európai Központi Bank marginális hitelkamatával megegyező mértékben, melyhez három százalékpontot hozzá kell adni;

7. *elutasítja* a kérelmezők további kártérítés iránti igényét.

Készült angolul, írásban kihirdették 2012. április 19-én a Bíróság Eljárási Szabályzata 77 § 2 és 3 szabálya alapján.

Claudia Westerdiek
Hivatalvezető

Peer Lorenzen
Elnök

© Európa Tanács/ Emberi Jogok Európai Bírósága 2013.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatalos nyelvei az angol és a francia. Jelen fordítás nem köti a Bíróságot, és a Bíróság nem vállal semmilyen felelősséget annak minőségéért. Letölthető az Emberi Jogok Európai Bíróságának HUDOC esetjogi adatbázisából (<http://hudoc.echr.coe.int>), vagy bármelyik másik adatbázisból, amellyel azt a Bíróság megosztotta. Nem kereskedelmi célú felhasználásra sokszorosítható, azzal a feltétellel, hogy az eset teljes címét idézik, a fenti szerzői jogi tájékoztatással együtt. Amennyiben a jelen fordítás bármely részét kereskedelmi célokra kívánja felhasználni, kérjük, írjon a következő címre: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.